

Drik din have

side 6

*En lykkelig
kolonist*

side 19

*Mini-
vandbassiner*

side 12

HAVEGLÆDER

Hold ferie i din have

Gør sommerhaven klar til hyggelige timer
med familie og venner. **Side 16**

SOMMER 2016

24

12

14

28

6

26

19

30

INDHOLD

3 Sommerens gøremål

Der er stor travlhed i drivhuset med vanding, gødskning, knibning og opbinding. Tiden er også inde til at få klippet hækkene, gødet roserne og passe sommerens krukker med overdådige sommerblomster.

6 Drik din have

Haven er nu leveringsdygtig i grøntsager, krydderurter og bær. Her kan du læse om de mere grønne smoothies, hvor kalorieindholdet er reduceret. Byg din egen jordbærfontæne og plant en væg til med salat – så er du hurtigt i gang.

12 Minivandbassiner

Der er stigende interesse for vand ind i haven; men du behøver ikke grave en hel havedam, for at kunne dyrke vandplanter og bidrage til, at insekter og fugle altid kan få en tår på en varm sommerdag – et minivandbassin er nok.

14 Grønne trendy blomster

Den grønne farves symbolik omfavner fred, harmoni, lindring og fornyelse. Og populære er de – de grønne blomsterfarver, der nok er lidt spektakulære, men fint passer ind i haven med det rolige udtryk.

16 Sommerferie i din have

Dansk hygge på terrassen i gode venners lag med dejlig mad. Forårets indsats for at få haven til at se godt ud, og pasningen af køkkenhavens bugnende rækker skal da udnyttes, når ferien endelig oprinder. Husk også at give masser af tid til samvær med børn og børnebørn, som sagtens kan lægge tablets på hylden og finde glæde i legen udenfor i haven.

19 En lykkelig kolonist

Kolonihaverne er et højt skattet tilbud om have til byens beboere. At det beriger livet, kan John skrive under på. I hele sit voksenliv har John fulgt årets rytme i haven, og giver her en masse gode råd og idéer til, hvordan du kan udnytte en lille parcel.

24 Klatrende sommerskønheder

Se et udvalg af klematis, der alle vil pryde haven sommeren igennem.

26 Basilikum med forskellig smag

Krydderurter giver glæde i sommerhaven, og er sjældent svære at dyrke. Dog giver basilikum ofte udfordringer. Vi giver vores bud på, hvordan du undgår dyrkningsproblemer med basilikum.

28 Få sunde roser

Sommervejret er ofte en udfordring for havens roser. Våde blade og svingende temperaturer skaber øget risiko for at få sygdomme og skadedyr i rosenbedet.

30 Nyt til surbundsbedet

Trænger dit rododendronbed til lidt fornyelse, så har du her mulighed for at blive inspireret til nye planter til bunden, som kant, et lille træ eller en lidt større busk?

Sommerens gøremaal

Drivhuset

Frugthaven

GØREMÅL	SÅDAN GØR DU
Binde op og knibe sideskud	Tomatplanterne har nu fået højde på. Du skal fortsat huske at knibe de små sideskud af, og gør du det hver uge, bliver de aldrig større, end du kan klare opgaven med fingrene. Tjek også om snoren eller spiralen fortsat støtter godt op om planten.
Endelig varmt nok	Chili, aubergine og peber kan fra slutningen af maj måned plantes ud i drivhuset. Skal du på friland med disse varmeelskende grøntsager, skal du vente til juni måneds varmere vejr
Gødning	Vanding er hyppigere, men husk også at give planterne næring. Flydende gødning tilpasset drivhusets kulturer er bedst. Se doseringen på flasken og gød hver gang, du vander. Fyld vandkanderne efter vanding, så vandet er tempereret ved hver efterfølgende vanding. Tilsæt gødningen i kanden, lige inden du skal vande.
Vinranken	Vinranken har fuld fart på, og du kan næsten se tilvæksten fra dag til dag. Druerklaserne dannes - og videre vokser skuddet meterlangt. Sommerbeskæring af vinranken er enkel. Tæl to blade efter drueklasen og klip så resten af.
Udtynding	Havens æbletræer bugner af små bitte æbler, der starter deres tilværelse på bunden af blomsteranlægget, hvor bestøvningen har fundet sted. Har bestøvningen været god og effektiv, vil der dannes for mange æbler. Træet kaster selv en del af frugterne i juni måned – simpelthen for at regulere mængden af frugt. Du kan give en hjælpende hånd med ved at gå træet igennem og fjerne frugt, så der er ca. 5 cm mellem hvert æble.
Hindbær - opbinding	Hindbærbuskenes frugter begynder at tage form, og har du sommerhindbær, vil de være modne i juli måned, mens efterårshindbærbuskene først modner til september. Sørg for at alle grene holdes inde bag opbindingen, så de ikke knækker.
Blåbærhøst	De første modne sorter af blåbær er klar til at blive plukket allerede i slutningen af juli måned. Pluk kun de helt modne bær og vent på, at resten bliver klar. Der skal plukkes flere gange om ugen. Frugterne sidder længe, men når de er fuldt modne, slipper de let busken.

Staudebedet

Blomster-fest

En stor del af stauderne blomstrer i juni, juli og august måned. De lyser flot op i havens bede med alle regnbuens farver. Pluk ind til buketter i huset og på terrassen, til naboen eller din bedste ven/veninde. Lad også børnene gå på rov med saks og kurv – der er masser af gode oplevelser ved at samle blomster.

Plant i bed og krukker

Stauderne vokser i potter i planteskolen og kan derfor plantes hele året rundt, når blot jorden ikke er frossen. Du kan derfor godt supplere med årstidens blomstrende stauder – evt. plante dem i krukker og senere plante dem ud i bedet. Planter du i bedet, skal du huske at vande resten af sommeren.

Klip tilbage og få ny blomstring

Mange af de forårsblomstrende stauder kan godt genblomstre, hvis du hjælper processen lidt i gang. Klip de afblomstrede blomsterstande af – så vil planten arbejde på at danne nye blomstrende skud.

Surbunds-bedet gødes

Rododendron er i fuldt flor. Efter blomstringen, vil det styrke plantens vækst, hvis du fjerner alle de visne blomsterstande. Giv gødning lige efter blomstringen.

Hækken klippes

Omkring midsommer bliver de fleste hække klippet, så de står skarpt resten af sommeren. Efter klipningen vil mange genvokse, så det kan blive nødvendigt at finde haksaksen frem igen i august. HUSK kun at klippe siderne, hvis din hæk ikke har nået den ønskede højde endnu.

Nogle klematissorter kan beskæres

De klematis, som blomstrede allerede i april og maj, vil have godt af at blive klippet tilbage til ca. 50-60 cm nu. Gælder især ældre eksemplarer, der er blevet riskostagtige.

Bløderne beskæres

I juli og august er det tid til at beskære de træer, der er "blødere". Birk, kirsebær, blomme, fersken, nektarin, abrikos, valnød, morbær, rosenmandel, ahorn og kastanje vil "bløde", hvis du beskærer dem tidligt om foråret - men de klarer en beskæring nu.

Gødning

Anden, tredje og fjerde portion gødning i juni og juli måned.

Buketter

Rosenbusken vokser gladeligt videre, selvom du klipper buketter ind til vasen. Har du historiske roser, der kun blomstrer én gang, skal du nyde dem i fulde drag, når de i juni måned åbner op for et kæmpe blomsterflor.

Roser i krukker

I dit havecenter er der lige nu en masse spændende sorter med flotte blomster. For elsker du dig i en ny sort, så plant den hjemme i en krukke og nyd den på terrassen. Plant den så ud i bedet til efteråret, hvor den nok skal nå at vokse til.

Rodskud

Vokser der meget kraftige underjordiske bundskud, kan det være vildskud, og dem skal du fjerne. Grav forsigtigt noget af jorden væk og klip skuddet af der, hvor det vokser fra.

Prydhaven

Rosenbedet

Køkkenhaven

Kartofler HØST og skurv

Har du været tidligt ude med at lægge kartofler, kan du starte med at høste de første knolde i juni måned – hvis du når at have nye kartofler klar til Grundlovsdag, er du med i klikken af inkarnerede kartoffelavlere. Opdager du angreb af kartoffelskurv, skal du klippe toppen af på alle dine kartofler.

Jordbær- bedet

Pluk flere gange om ugen, så bærrene ikke sidder på planten og rådner. Råd i jordbær breder sig meget hurtigt til nabobærrene. Fordel gerne lidt halm mellem rækkerne, så bærrene ikke bliver snavsede, når det regner. Eventuelle udløbere klippes af. Når planterne ikke længere giver bær, skal du tilføre gødning til bedet.

Rabarber

Husk at trække ekstra mange skud på dine rabarber frem til Sankthans, for derefter skal planten have ro. Du kan trække så mange skud, at der er ca. 1/3 tilbage. Skyl og frys rabarberstænglerne til senere brug, hvis du ikke kan anvende dem med det samme.

Udtynding

Rækker med gulerødder, rødbeder, pastinak, persillerod og salater er spiret og vokser hurtigt i den lune jord. Tynd ud i rækken, så der er plads til, at de enkelte rodfrugter og salathoveder kan udvikle sig. Opstår der huller i jorden, skal du dække dem til.

Så nyt

Så flere nye hold af salat, ærter og gulerødder. Plant også gerne krydderurter i bedet – de vil hurtigt producere top nok til, at du kan få glæde af dem. Sørg for fortsat vanding hele sommeren.

Slåhøjde

Hele sommeren igennem skal plænen slås 1 – 2 gange om ugen. En slåhøjde på 4 – 5 cm er passende

Sommer- blomster

De fleste sommerblomster klarer sig med vand og gødning, mens andre har godt af at få nippet de visne blomster af. Prøv dig frem blandt dine sommerblomster - og husk at nyde dem.

Krydder- urter

Nogle af krydderurterne vil gerne blomstre. Når de begynder at danne blomsterknopper, er indholdsstofferne på deres højeste, og du kan klippe toppen af, hænge den til tørre og gemme de tørrede blade og stængler til resten af vinteren. De fleste gange vil planten vokse videre og danne ny top.

Høj-
bedet

Græs-
plænen

Krukker

A close-up photograph of two glasses filled with smoothies. The glass in the foreground is filled with a green smoothie, topped with fresh mint leaves. The glass behind it is filled with a pink smoothie, also topped with mint leaves. A pink spoon is visible in the pink smoothie. The glasses are sitting on a surface with ice cubes.

Vidste du,
at der er mas-
ser af planter, som du
kan blande til nærende
drikke? Mange af planterne
kan du sagtens dyrke selv,
så hvorfor ikke indrette
din have, så du kan
drikke den?

Drik din have

Sundhed og smoothie

Det bugner med gode råd om at presse og hakke grøntsager og frugt. I flere år har vi blendet frugter og tilsat yoghurt eller juice for at få en smoothie. Nu er det de grønne smoothies, som er kommet på hitlisten, for energiindholdet i et glas frugtsmoothie er temmelig højt. De grønne smoothies er ofte et mix af både grøntsager og frugt, og energiindholdet er reduceret. Blade fra spinat, salat og andre grøntsager indeholder intet sukker, men er fyldt med vigtige vitaminer, aminosyrer, æteriske olier, mikronæringsstoffer, vigtige fedtsyrer, enzymer og indholdsstoffer som caroten, saponin, phytosterol og polyphenol. Ved traditionel tilberedelse af mange grøntsager, vil mange af indholdsstofferne forsvinde, når man varmer dem op. Det undgår man, når man laver smoothies. Især har man meget fokus på det grønne bladfarvestof klorofyl, som viser sig nyttig i forebyggelsen af mange dødelige sygdomme og generelt har god virkning på kroppen. Det gør de grønne smoothies værdifulde og spændende at arbejde med.

Find din egen favoritdrik

Du kan her se nogle af de relevante haveplanter, der kan bruges til smoothies. Komponér selv din egen favorit og lav blindsmagninger til din familie, som skal gætte, hvilke planter fra haven, de drikker.

Banan, ananas, appelsin, grape og kiwi er også relevante at anvende til smoothies.

Frugt	Krydderurter	Grøntsager	Vilde planter m.m.
Æble	Basilikum	Iceberg salat	Brændenælde
Pære	Dild	Feldsalat	brombærblade
Fersken	Oregano	Hovedsalat	Fuglegræs
Nektarin	Mynte	Bladbeder	Morgenfrue
Jordbær	Persille	Fennikel	Hjulkrone
Brombær	Purløg	Gulerodstop	Bellis
Stikkelsbær	Timian	Rødbedeblade	Mælkebøtte
Ribs	Rosmarin	Rucola	Skvalderkål
Solbær	Stevia	Spinat	Tallerkensmækker
Hindbær	Løvtikke	Bladselleri	Grønne spirer
Blåbær	Estragon	Agurk	Kornspirer
Vindruer	Salvie	Ærtspirer	Ingefær

Opskrift på "Den milde grønne"

15 g bladbede (lille håndfuld)
30 g salat (håndfuld)
50 g æble
20 g banan (ca. 3 cm)
2 tsk. citronsaft
1 – 2 tsk. honning
1 dl vand

Vask og findel både bladbede, salat, æble og banan. Pres $\frac{1}{2}$ citron og tilsæt saften. Justér sødmen med honning. Når vandet er hældt i blenderen, er du klar til at trykke på knappen. Dekorér med friske bellisblomster eller andre spiselige blomster fra haven.

Opskrift på "De sunde bær"

50 g hindbær (lille håndfuld)
30 g æble (ca. $\frac{1}{4}$ af et helt æble)
30 g salat (håndfuld)
20 g spinatblade (lille håndfuld)
1 g rucola (3 blade)
2 tsk. citronsaft
1 – 2 tsk. honning
1 dl vand

Skyl hindbær, æble, salat, spinat og rucola. Pres saften af $\frac{1}{2}$ citron. Findel alle dele og tilsæt både citronsaft, honning og til sidst vand. Når det hele er blendet, kan du evt. bruge et rucolablad som dekoration.

”

Vidste du at...

...de blendede frugter og grøntsagers udseende er "smooth" på engelsk og er grunden til betegnelsen "smoothies"?

Hængende jordbær

Det er let at tilplante en lerpotte, en ampel eller altankassen med jordbærplanter, som allerede er ved at danne bær. Køb en bakke med småplanter, eller vælg en lidt større potte, hvor planten næsten er færdigudvokset.

Du kan også bygge din egen jordbærfontæne

Trin 1 Fyld en relativt stor krukke (min. 40 cm i diameter) med plantejord. Fyld kun så meget jord i krukken, så der er ca. 12 cm frit.

Trin 2 Placér nu en mindre krukke (min. 20 cm i diameter) i midten af den store krukke. Nu fyldes også denne krukke op med jord indtil, der er ca. 12 cm frit.

Trin 3 Den mindste krukke placeres ligeledes i midten af den mellemste krukke og fyldes med jord og plantes til.

Trin 4 Hele vejen rundt i den nederste og mellemste krukke kan du nu plante jordbærplanter med ca. 15 cm mellem hver plante.

Sådan skal du gøre

1. Tjek om lerpotten passer ned i din ampel eller kurv. Fyld potten 2/3 op med god pottemuld og gødning.
2. Vand jordbærplanterne godt op og fjern plastikpotterne eller løft dem fra bakken
3. Fordel planterne og fyld op med mere pottemuld, så der stadig er ca. 3 cm til kanten. Tryk planterne forsigtigt til i den bløde jord, så der er god kontakt mellem rødder og jord. Plant, så hjerteskuddet er synligt i overfladen. Planter du for dybt, er der risiko for, at planterne rådner.
4. Dæk nu hele overfladen med ca. 2 cm barkflis, som først og fremmest hindrer udtørring og desuden ser ret flot ud.
5. Vand nu hele plantingen godt til og hæng ampen op.

Indkøbsliste

1 lerpotte

1 kurv, ampel eller anden rund beholder, der kan hænge

Pottemuld i god kvalitet

Langtidsvirkende gødning eller gødningsbolsjer

Jordbærplanter

Barkflis til at dække overfladen

Sådan skaber du let rammen for at kunne høste og drikke din have

Krydderurtebedet

Et par krukker, en selvvandingskasse tilplantet med krydderurter, der er nemme at vande, eller et lille højbed i nærheden af terrassen. Mere skal der ikke til, for at du kan høste velegnede krydderurter til dine sunde sommerdrikke.

Oplagte krydderurter

Basilikum
Dild
Oregano
Mynte
Persille
Purløg
Timian
Rosmarin
Løvestikke
Estragon
Salvie

HUSK

at myn-ter breder sig voldsomt, så plant dem evt. for sig selv i en krukke.

Salat på væggene

Det er ikke nødvendigt at etablere en køkkenhave, for at kunne høste eks. salat til dine sunde smoothies. Hvis du har et hegn eller en væg, kan du dyrke salat lodret. I dit havecenter kan de hjælpe dig med en færdig løsning, hvor "lommer" tilpasset dyrkning kan hænges op, plantes til og vandes. Du kan også selv finde materialer til at bygge en væg af pallebunde, plastflasker, altankasser eller pletter med en krog.

Placering

Lun og solrig placering med vandrende skygge er optimalt.

Pasningen

Vand er vigtigt for at få et godt resultat. Snak med din gartner om et selvvandingsystem eller forbered dig på daglige vandinger med haveslange og bruserhoved. Rodnettet er stort og jordmængden relativt lille, så der skal vandes ofte!

TIPS

husk at væggen eller hegnet skal kunne klare vægten af både jord, vand og planter

P.S.

Skulle du få mod på at etablere flere bassiner, så kan en gruppe af mindre baljer give et dejligt miljø på terrassen. Griber hobbyen om sig, må du i gang med at grave ud på det laveste sted i haven og anlægge en "rigtig" havedam.

En nem opgave

- Planterne etableres evt. med jord i hver deres netpose og sættes ned i baljen
- Find et par mellemstore sten til at fastholde planterne med
- Husk at skelne mellem de planter, der vokser i bunden og dem, som flyder i vandoverfladen
- Hæld postevand forsigtigt i tønden
- Anvend evt. et startsæt med bakterier og næringssalte

Mini-vandbassiner

Velegnede planter til det lille bassin

Krebseklo

Flydeplante, renses op for alger, blomstrer i juni – juli med hvide blomster

Engkabbeleje

5 – 30 cm høj med gule blomster i maj – juni, god kantplante

Nøkkeroser

Flydeplante, blomstrer juni – september, tåler ikke bundfrysning, sørg for at plante dværgsorter i minibassin

Vandhyacint

Flydeplante, blomstrer august – september, er ikke hårdfør og kræver vandtemperatur over 15 grader C

Har du et brændende ønske om at få vand i haven, men ikke lige kan se dig ud af at grave et dybt hul, fore det med bassindug, installere elektricitet, så vand- og luftpumpen virker, så har du mulighed for at anlægge et minivandbassin i en balje, flad krukke eller bruge en vandfontæne.

Nem start

Vælg en beholder, der både passer til dig og dine omgivelser. Det kan være en glaseret krukke, en zinkbalje eller en halv whiskytonde. Find de vandplanter, som du kunne tænke dig. I dit havecenter kan du se et spændende udvalg af både oprette græslignende planter og lave eller flade planter, der kan flyde.

Placering

For at få en god balance i dit nye økosystem, skal planterne finde deres balance i vandet. Du skal placere baljen, så den både når at stå solrigt og skyggefuldt i løbet af dagen. Da

du ikke ønsker at flytte rundt på baljen, skal du placere den, så solens vandring når forbi baljen, men at den får lov til at stå i skygge, så algeforekomsten hæmmes.

Omrøring

En af de bedste metoder til at undgå algevækst, er bevægelse og iltning. Rør dagligt i baljen eller monter en lille vandpumpe.

Balancen i vandet

PH værdien skal ligge på ca. 8. Det kan være vanskeligt at styre surhedsgraden i en relativt lille beholder, der tillige er udsat for store temperaturudsving. Bliver det nødvendigt at skifte vandet, bør du kun fjerne 1/3 af gangen. Trænger baljen til en hovedrengøring for døde plantedele og jord, skal du gemme 1/2 af vandet, der tilsættes efter rengøringen. Der er nemlig en fauna af nyttige bakterier, som hjælper med til at omdanne affaldsstoffer fra planterne til ny næring for planterne.

foto: Gramadesign

◀ En helt enkel måde at få granit, rindende vand og dejlig stemning på terrassen, i gårdhaven eller et helt unikt yndlingssted i din have

foto: Gramadesign

▲ Flade skåle er særdeles velegnede som minibassiner, da overfladen er stor. Her kan du plante forskellige vandplanter eller dekorere med andre gadgets

◀ Et granittrug er en solid og holdbar løsning som minibassin. Giv terrassen eller gårdhaven stemning med rindende vand

foto: Gramadesign

► Har du lyst til en opret og høj krukke, så er det bestemt også en mulighed. Her er nøkkeroser-nes blade oprette, hvilket er et resultat af, at vandstanden er for lav til sorten. Se vejledningen "En nem opgave", som beskriver, hvordan du planter i vand

Vortemælk, Euphorbia

- ± 30-50 cm
- ☼ april-maj
- ☼ sol/skygge

bunddække i skovbunden

Purpursolhat 'Green Jewel'

- ± 60 cm
- ☼ juli-september
- ☼ sol

god til afskæring

Grønne trendy blomster

Farven grøn repræsenterer vækst, natur, penge, frugtbarhed og sikkerhed. Grøn er en behagelig farve for øjet, og nogle mener at vide, at den har en helbredende kraft. Farven grøn anvendes ofte i forbindelse med sundhed. Følelsesmæssigt er den grønne farve positiv og giver os evnen til at elske og pleje os selv og andre betingelsesløst. Grøn er også håbets farve, og den fremmer kærlighed til naturen, familien og vennerne.

Grønne nuancer

- Gulgrøn kan indikere sygdom, fejhed og jalousi
- Havgrøn forbindes med beskyttelse og healing
- Mørkegrøn har at gøre med ambitioner og grådighed
- Olivengrøn er den traditionelle fredsfarve
- Lysegrøn signalerer, at du er trendy, finurlig og livlig

Lad farven grøn gøre dig godt

- Lindring og mental samt fysisk afslapning
- Hjælp mod depression og angst
- Giver følelsen af frihed, harmoni, selvkontrol og fornyelse

Tulipan, Tulipa 'Grønland'

- ± 50 cm
- ☼ april-maj
- ☼ sol

god til afskæring. Klip de visne blomsterhoveder af og glæd dig til en ny blomstring hvert forår

Hortensia, Hydrangea pan. 'Limelight'

- ± 1,2-1,5 m
- ☼ juli-september
- ☼ sol/halvskygge

fantastisk længeblomstrende busk til bedet eller i en stor krukke

Løvefod, Alchemilla

- ± 10-40 cm
- ☼ juni-juli
- ☀ sol/skygge

god til afskæring og som bunddække

Snebolle, Viburnum opulus 'Roseum'

- ± 2-3 m
- ☼ maj-juni
- ☀ sol/halvskygge

hårdfør og solid busk med flotte kuglerunde blomster

Koreakornel, Cornus kousa 'China Girl'

- ± 2-4 m
- ☼ maj-juni
- ☀ sol

smukt lille træ med særdeles dekorative blomster, der ændrer farven i udspring og gennem blomstringen

Polygonatum odoratum, kantet konval

- ± 30-40 cm
- ☼ maj-juni
- ☀ sol/skygge

god til afskæring – dufter, får fine høstfarver

Kvan, Angelica archangelica

- ± 200 cm
- ☼ juni-juli
- ☀ sol

god til afskæring – dufter, god bunddække

Nyserod, Helleborus foetidus

- ± 40-60 cm
- ☼ marts-maj
- ☀ halvskygge/skygge

bunddække i skovbunden eller i surbundsbedet

Daglilje 'Green Flutter'

- ± 10-40 cm
- ☼ juni-juli
- ☀ sol/skygge

god til afskæring og som bunddække

Sommerferie i din have

Spise
måltider ude

Hvad skal I lave i jeres sommerferie? Vi kender alle spørgsmålet fra venner og familie, og det er ikke altid lige let at svare på. Planlægning af børnenes lange sommerferie er ofte lidt af en udfordring for rigtig mange familier, som tit vælger at holde hele eller dele af ferien hjemme på matriklen. Og hvorfor ikke? Rigtig mange danske hjem har en større eller mindre have; og nu skal den jo ikke kun være et sted, hvor der hver weekend skal arbejdes med diverse gøremål. Haven skal da også bruges til at holde ferie i.

Bålfad

Hygge

Hygge med mad og kager

Selvom det er svært at definere dansk hygge, så er det ofte relateret til noget med mad og drikke. Når maden så kan tilberedes i haven, indtages i haven og i selskab med dem, man holder af, så er det tæt på at være en fuldendt drøm.

- Brug altid friske råvarer – gerne dem, du selv har dyrket
- Lav simple retter, så du også selv får ferie
- Involver hele familien i at dække bord og pynte op
- Spis alle måltider under åben himmel eller i skyggen under et træ, når solens stråler brager fra en skyfri himmel

Opskrift på Bruschetta

til 4 personer

Tomater i små tern (ca. 3 modne mellemstore)
3 spsk olivenolie
1 fed presset hvidløg
Salt og peber
Frisk basilikum
Evt. mozzarellaost
4 skiver daggammelt brød

Tomater i tern blandes med olie, hvidløg, salt og peber. Blandingen må gerne trække i ½ time. Rist brødet let, fyld blandingen på og tilføj evt. mozzarellaost. Nu skal de fyldte skiver enten en tur på grillen eller ind i ovnen ved høj varme. Pynt med masser af grøn basilikum.

Havespil

Det er oplagt at bruge haven til et spil kroket eller kongespil. Find også de gamle lege med at gå på stylder og lave sækkevæddeløb frem. Et spil kort midt på græsset en lun sommeraften er altid rigtig hyggeligt.

Spil

Opskrift på sommeralliance

1½ kg blandet frugt (hindbær, jordbær, ribs, solbær, blåbær, stikkelsbær)
750 g sukker

Alle bær skylles. Ribs ribbes, stikkelsbær nippes og hindbærerne gås efter for orm. Bland bærrene med sukker i en times tid. Nu er der trukket så meget saft ud af bærrene, at du kan koge blandingen uden at tilsætte vand. Kog ca. 5 min. uden låg. Hæld på rengjorte glas. Smager perfekt til hjemmelavede is og nybagte blåpandekager.

MUST HAVE til sommerferiehaven

Krydderurter

Højbed eller en krukkesamling

Bærbuske

Hindbær, jordbær, ribs, solbær, blåbær, stikkelsbær

Blomster til buketter

Sommerblomster, stauder, roser

Børn i sommerhaven

Sol, varme og vand hænger uvilkårligt sammen. Ligger stranden for langt væk, så fyld en balje med vand til fri leg. En hjælpende hånd med vanding af krukke og drivhus er altid rar og involverer også børnene i planternes ve og vel. Vandgeværer og en rask vandkamp kan få selv de mest alvorlige voksne til at smide den sidste rest af voksenliv og spæne rundt om hushjørnet for at undgå endnu en vandstråle. Find også saks og kurv frem til blomsterbedene. Lav en masse buketter på terrassen, og lad børnene selv lave deres egne buketter.

Bag selv kager

Frugthaven

Rigtig mange af vores frugtbuske modner i løbet af juli måned. Det er derfor oplagt at bruge tid på at få plukket og spist en hel masse 'hjemmelavede' frugter fra haven. Har du mange bær, kan du bl.a. lave syltetøj og marmelade til senere brug.

Vanding

Når du vil sikre dig en grøn græsplæne hele sommeren, skal du vande, hvis der i længere tid (2 – 3 uger) ikke har været nogen nedbør. Vanding gælder især, hvis plænen er 1 – 2 år gammel.

Græsklipning

Husk også at slå græsset, så det ikke når at blive så langt, at en evt. øget færdsel ødelægger plænen.

Gødning

Gød gerne en ekstra gang for at holde plænen i perfekt kondition.

En lykkelig kolonist

Selvom John bor i lejlighed sammen med sin kone i Holstebro, har de altid brugt det meste af deres fritid i kolonihaven. I starten lejede de et stykke jord midt i Holstebro for 50 kr. pr. år, men da kommunen skulle bruge arealet, flyttede de til flyvepladsen udenfor Holstebro i området Ellebæk. Her startede de første haver op på bar mark i 1969, og i dag findes hele 162 haver.

Komprimeret havedyrkning

Når man synes, at ens have er et stykke paradis på jord, så skyldes det først og fremmest, at haven netop er fuldstændig, som man gerne selv vil have den. Indretningen, funktionaliteten, plante- og materialevalget er med til at forme den personlige have, så dens lige ikke findes. Sådanne have har John og hans kone. Det nu-

værende udseende er resultatet af flere ændringer gennem årene, for familiens behov har også ændret sig i de forgangne snart 50 år. Seneste udvikling ses i den bageste ende af hjørnegrunden, som er én af de største i kolonien. Her byggede John i 2013 de relativt høje højbede, for mange års slid som fragtmænd kan desværre mærkes, og det at ligge på knæ duer sim-

Hvad er nutidens kolonihaveforbund?

Kolonihaveforbundet er en interesseorganisation, der arbejder for at sikre, at lejen af en kolonihave fortsat kan være en mulighed også for folk med beskedne indtægter. Forbundet har udarbejdet vurderingsregler, der skal hindre eventuel kapitalgevinst i forbindelse med salg. Forbundet arbejder for at beskytte kolonihavearealerne, så de benyttes på en bæredygtig måde, hvilket sikrer dem som værdifulde rekreative områder i og omkring byerne.

Serviceydelser til medlemmer og medlemsforeninger er en bred vifte som bl. a. omfatter forsikringsordninger, kurser, udarbejdelse af standardformularer, råd og vejledning. Bistand til foreningerne, når nye forhandlinger skal indgås, hjælp til finansiering af større anlægsarbejder såsom kloakering. Desuden oprettelse af nye haveforeninger. Alle medlemmer modtager "HAVEBLADET" fem gange årligt.

Kolonihaveforbundet har 30 havebrugskonsulenter tilknyttet. Konsulenterne er bl.a. med til den årlige kåring af omkring 800 kolonister, der fremviser veldyrkede haver.

pakke havens bund ind i et smukt klæde. Mange staudesorter er gennem tiden afprøvet; men nu synes målet næsten at være nået, om end der stadig er selvsående småplanter, der gerne vil overtage pladsen for de mindre aggressive. Surlandsbedet er hævet, så den specielle surlandsjord sørger for ordentlige bladfarver på planterne. Årstidernes forskellige udtryk er dejlige at følge, og arbejdet med at passe bedene er minimal.

Årets gang i kolonihaven

Efteråret er uden for den egentlige sæson, men John kommer alligevel forbi kolonihaven dagligt for at lave lidt og følge med i planternes udvikling. Hele sommeren bor hans kone og ham i det lille selvbyggede træhus af lærk; og især i forårets og sensommerens weekender er de at finde i haven. "Vi nyder at spise aftensmad fra

grillen. Svigersønnen er slagter, og vi har næsten altid egne grøntsager, så det er ikke svært at sammensætte menuen", fortæller John, der levende beretter om, hvordan den store parasol skærmer for aftendug; så hele familien nemt kan finde pladser til at nyde god mad og godt selskab i en relativt lang sæson i kolonihaven. Den stemning af frihed og åben himmel er svært at kopiere i en bylejlighed. Sommer og efterår er høst og forberedelser til vinteren; mens foråret er masser af aktivitet med opbygning af nye planter til senere nydelse. John har også gennem årene fået masser af erfaring med kompost og jordens evne til at præstere. Da han fik mulighed for at få et helt læs komposteret møg, slog han til; og nu er meget af det at finde i en jordblanding i de høje højbede. "Fordelen ved højbede er jo, at man kan så og plante helt tæt, for rødderne bruger

pelthen ikke længere. Udviklingen pågår stadig, og John har planer om at bygge et nyt drivhus. Også her er der øgede aktiviteter hvert forår, når de af døtrene hjembragte spændende frø skal forkultiveres.

Ingen bar jord

Græsplænen er næsten ikke-eksisterende, og der er et væld af planter i haven. Især bunddækkende stauder er med til at

bare pladsen nedad", forklarer John, der har lavet højbedene, så de passer til ham i højden. Med teknisk snilde er bedene bygget op med smalle gange, så rækkevidden også passer til en arms længde. Det gælder om at udnytte hver kvadratcentimeter uden at gøre logistikken umulig. Kasserne er indrettet, så de hvert forår kan forsynes med elektriskerrør og plastik. Her under det beskyttende dække skabes et gunstigt miljø til fremme af eks. nye kartofler til Grundlovsdag. Traditionen tro står Grund-

lovsmenuen på kyllinger, nye kartofler og jordbær til dessert.

Vertikal dyrkning

Rumdelere lavet af rionet til at hæfte slyngende og klatrende planter passer rigtig godt ind i højbedshaven. De danner rammen om bedene og står rigtig flot sammen. Det er især brombær og espalierede frugttræer, som vokser på de vertikale vægge, men også her er der ingen begrænsninger for, hvad man kan finde på at hænge op.

Kunsten er at fylde op til kanten og ikke lade planteiveren tage overhånd, så det kommer til at virke som kaos.

Johns passion

"Jeg har kun én gang været på golfbanen uden min lommelærke – og det blev bemærket!", griner John og skænker to små snapse op. Han har i mange år smagssammensat især frugter til vodka. En tur på heden giver dejlige tyttebær og mosebølle, der sammen med havens

Majbritt skal i gang med at anvende de mange sent modne tomater fra drivhuset

John har stor succes med dyrkning af blåbær. De er plantet i et lavt højbed med god surbundsmuld. I bunden har han sågar tranebær med modne bær - planterne dækker snart hele bedet

Lige nu er mistbænken fyldt med studenternelliker, der jo skal være to år gamle for at blomstre, og som derefter er meget kortlivede. Studenternellikerne er pigernes favoritter

Kolonihaveforbundets historie

I dag består kolonihaveforbundet af omkring 400 kolonihaveforeninger med ca. 40.000 medlemmer, og det formodes, at der samlet i Danmark er ca. 60.000 kolonihavefolk.

Havebruget menes at være kommet til Norden i middelalderen, hvor munkene fra Syden havde tradition for at dyrke grøntsager i klosterhaver med kål og krydderurter. Desuden bragte de udrejsende adelsmænd interessen med hjem, og derfra bredte datidens trend sig til bønder og borgere.

Årstal

1377 Her var de første haver ved husene i København

Slut 1500 Anlæg af de første fæstningshaver udenfor Københavns volde – haverne måtte ikke bebygges

1809 Landgreve Carl af Hessen giver et stykke udyrket jord til 92 fattige familier, der flittigt omdanner arealet til givtige haver

1823 Haveanlæg ved ni slesvigske byer

1884 Vognmand Jørgen Berthelsen lejer 4,4 ha af Aalborg kommune for 551 kr./år og anlægger 85 haver, der udlejes for en syv års periode. Efter to år udvides med 93 haver

1898 Jørgen Berthelsens havekoloni flyttes pga. banegårdsbyggeri

1902 46 ud af 76 købstæder har nu i alt 6816 haver samt mere end 10.000 udenfor. I forhold til indbyggertal, havde op mod halvdelen af familierne i byen en kolonihave

1908 Kolonihaveforbundet stiftes

1914 Den første havebrugskonsulent blev ansat med sommerbesøg i haverne og kursusaktivitet om vinteren. Fra 1933 har man 20 konsulenter fordelt i hele landet

1915 Den første haveudstilling med mere end 10.000 besøgende. Udstillingen er siden blevet afholdt ca. hvert tredje år og er med til at samle hele landets kolonister. Til formålet søgte man statsstøtte, som blev bevilliget i mange år

1916 Jørgen Berthelsen bliver kolonihaveforbundets præsident, og forbundet bliver landsdækkende

1918 Nu er man 166 foreninger i forbundet – heraf 52 fra provinsen

1962 Stiftelsen af det Internationale Kolonihaveforbund med 15 deltagerlande og 3 millioner medlemmer i 2008

2001 Ny lov som sikrer kolonihaveområderne

John har netop høstet græskar

efterårshindbær og brombær giver en formidabel snaps. Når runden på golfbanen sammen med gutterne går, skal der altid være tid til at stoppe op tre gange for at smage på Johns hjemmelavede. Snapsen er aldrig blevet nydt "over hækken", for John og hans familie har først og fremmest nydt kolonihaven som en privat familie. Det betyder dog ikke, at den årlige åbning og afslutning i haveforeningen gennemføres uden Johns deltagelse, blot at friheden til at være alene nydes. "Det kommer nok som et resultat af et mangeårigt liv med foreningsarbejde. Jeg brugte stort set al min fritid på boligforeningen, kolonihaveforbundet,

selskabers repræsentation og lokale sportsforeninger. Et spændende arbejde, som har udvidet mit netværk betydeligt, men som også gav rigtig meget arbejde", fortæller John, der nu som 72 årig stadig er engageret i boligselskabet, men har afsluttet mange af de andre tillidsposter. Det betyder nu ikke, at John ligger på den lade side. Senest har han bidraget med at arrangere kolonihavekongressen i Boxen, hvor der både var optræden fra Balletskolen, Hall of Fame, og en stor udstilling af MORMORS KOLONIHAVEHUS. Et arrangement for omkring 300 mennesker.

Statements

Kolonihavebevægelsen er for de medlemmer, der oplever værdien af at have en have.

Fristed for

- a. Det enkelte menneske
- b. Familien
- c. Fællesskabet

Startede som fattighaver, der mindskede sult og vitaminmangel - udviklende sig til at være et sted for rekreation

Kolonihaverne hæmmer drikfældigheden

De ældste danske kolonihaver hedder Hjelm-haverne og ligger ved Aabenraa

Kolonisterne er ofte håndværkere og faglærte arbejdere, som dyrker kartofler og kål som supplement til familiens kost

Kolonihavehuset er et lille træhus, der ofte er opført i genbrugstræ ud af fri fantasi

Fra 1925 stadfæstede man "kolonihavelyst-huset", og det var begyndelsen på en række restriktioner, når der skulle bygges – husene blev herefter mindre personlige

Europas største haveforening er Sommerby-en Ejby med 967 haver

Frihed i fællesskabet

Nej til kapitalvinding

Flere gange hver uge plukkes hindbærrene flittigt i både Johns og datterens have

I bedste kolonist-stil bygges udekøkkener på hjul i genbrugsmateriale

Næste generation

Det har helt sikkert haft stor betydning for børnene, at der har været ro og tid til leg og læring i kolonihaven. Alle børn og deres familier bor i nærområdet, så der er ikke langt fra plan til handling, når grillen skal frem. Den ene datter Majbritt bor sågar blot 30 m henne ad stien! Her har hun bygget et trekantet hus på en trekantet grund. Et frirum med inde- og udeliv, som hun skatter meget højt – og kontakten til forældrene som næsten-naboer bidrager til familieskabet, som John og hans kone gennem årene har bygget op. Der er flere sammenfaldende planter og grøntsager i Trekantens have; men især opsætning af insektbo og

dyrkning af fennikel samt rigtig mange georginer adskiller de to kolonihaver. Nu hersker der en lille konkurrerende stemning mellem de to generationer, for mon ikke datteren vil forsøge at gøre forældrenes kunst om at vinde mange havepræmier efter?

Fuchsia entusiast

"Jeg ved faktisk ikke rigtig, hvad sorterne hedder, så helt entusiast er jeg vel ikke; men de er så flotte og relativt nemme at dyrke, så de får lov til at brede sig", fortæller John, som også holder meget af engletrompeter, der ligesom fuchsia stiller krav til vinteropbevaring for ikke at gå til.

Hvorfor skal man beskære klematis?

Beskæring giver optimal plantevækst med tætte, kompakte frodige klematis, der er grønne fra bunden og blomstrer i en højde, hvor man ikke først skal op på en stige

Alle sorterne af klematis på disse sider har en blomstringstid i sommermånederne

Store skålformede åbne blomster med synlige støvdragere sørger for decorationen sommeren over, når du vælger at plante klematis. Farvevalget er stort, og muligheden for at kombinere med eks. klatreroser er bestemt værd at overveje. Når planterne så tilmed næsten ikke optager nogen plads, og de er supernemme at passe, ja så er der ikke langt fra beslutning til handling.

Klatrende sommerskønheder

'Arabella'

± 1,5 m | Kompakt og fantastisk flot blå sort med mellemstore blomster i stort antal. Særlig velegnet til krukker.

✂ Klip tilbage til 20 cm i februar

'Dr. Ruppel'

± 2,5 – 3 m | Kompakt og meget frodig klematis. Tofarvede blomster kan blive op til 20 cm store.

✂ Vedligeholdelsesbeskæring i juli

'Hagley Hybrid'

± 2 – 2,5 m | Moderat vækst. Særlig god blomstring med flotte vinrøde støvdragere.

✂ Klip tilbage til 20 cm i februar

'Jackmanii'

± 3 m | Kraftigt voksende og meget frodig sort med mellemstore blomster i fantastisk mørk farve.

✂ Klip tilbage til 20 cm i februar

'Miss Bateman'

± 2 – 2,5 m | God kontrast med rødbrune støvdragere og meget store blomster. Kompakt vækstform – kan også bruges som bunddække i stauvedet eller surbundsbedet.

✂ Vedligeholdelsesbeskæring i juli

'Mrs. Cholmondeley'

± 3 m | Frodig sort med ret store blomster med svag tegning og mørke støvdragere. Blomsterrig og god til høje stativer i bedet eller på terrassen.

✂ Vedligeholdelsesbeskæring i juli

'Niobe'

± 2,5 – 3 m | Moderat vækst. Utrolig rød mættet farve og gule støvdragere. God som kontrast sammen med eks. klatreroser.

✂ Klip tilbage til 20 cm i februar

'Piilu'

± 1,5 m | Mellemkraftig sort. Meget stor blomstring med mellemstore blomster, der med deres tofarvede blomster og tydelige gule støvdragere virkelig lyser op.

✂ Vedligeholdelsesbeskæring i juli

'Warszawska Nike'

± 2 – 2,5 m | Meget store blomster med lysende gule støvdragere. Moderat vækst.

✂ Klip tilbage til 20 cm i februar

'Xerxes'

± 2 – 2,5 m | Kompakt og moderat vækst. Op til 20 cm store blomster, der lapper over hinanden. Mørke støvdragere.

✂ Vedligeholdelsesbeskæring i juli

Cl. viticella

'Mme Julia Correvon'

± 3 – 4 m | Mellemstore blomster i store antal. Er meget elegant og passer fint til "den vilde havestil".

✂ Klip tilbage til 20 cm i februar

Cl. tex. 'Princess Diana'

± 2 – 2,5 m | Specielle og meget kødfulde blomster, der har en smuk tulipanform. Elegant og kan bruges som både klatrende og som bunddækkende plante.

✂ Klip tilbage til 20 cm i februar

Cl. integrifolia, 'Rosa'

± 1 m | En art af klematis, der har klokkeformede nikkende blomster på lange stilke. Flittigt blomstrende og rigtig god, hvor der ikke er så meget plads i højden.

✂ Klip tilbage til 20 cm i februar

'Arabella'

'Xerxes'

'Jackmanii'

'Niobe'

Cl. tex. 'Princess Diana'

'Mrs. Cholmondeley'

Cl. integrifolia, 'Rosa'

Cl. viticella 'Mme Julia Correvon'

'Warszawska Nike'

Cl. viticella 'Mme Julia Correvon'

'Dr. Ruppel'

'Hagley Hybrid'

'Piilu'

'Miss Bateman'

Basilikum med forskellig smag

Oversættes Basilicos fra græsk, finder man ordet konge. Om basilikum hersker over andre krydderurter, skal være usagt, men den har en central rolle som frisk krydderurt i køkkenet

Der er ikke noget nyt i, at vi elsker at spise basilikum; og at sommerens friske salater bliver ekstra gode, når netop denne krydderurt tilsættes. De friske grønne og spisevenlige bløde blade med den friskgrønne farve, er en rigtig god kontrast til bl.a. tomater. Sammen med vores populære nordiske køkken er vi mange, der også skatter italiensk mad, hvor netop basilikum anvendes igen og igen. Prøv også nogle af de anderledes basilikum, hvor den typiske smag har fået et twist af anis, citrus eller måske kanel?

Salat basilikum

Spændende basilikum med meget store salatlignende blade. Kvitterer for ekstra varme i et drivhus, mens udelivet på terrassen ofte ødelægger de meget store blade.

± ca. 50 cm

Kanelbasilikum

En god basilikumsort med kanelduftende og -smagende blade. Den får lilla blomster og har en god busket vækst.

± 20 – 30 cm

Thailandsk basilikum

Populær art af basilikum, som med de karakteristiske mørke stængler, adskiller sig fra de mere kendte typer. Smagen er speciel med anis undertoner, og bladenes lakridsduft henleder tanker på desserter og drinks.

± 40 – 50 cm

Prydbasilikum

Kraftigere planter med stærkere stængler, der bærer både bladmassen og blomsterstandene flot. Som navnet angiver, er det først og fremmest en plante, der pryder i krukken eller krydderurtebedet; men den er spiselig og bladene smager rigtig godt.

± ca. 80 cm

Basilikumpesto

En hjemmelavet pesto tager under ½ time at lave.

- 1 stort bundt vasket frisk basilikum
- 2 fed hvidløg
- 75 g pinjekerner eller valnødder
- 75 g revet parmesanost
- 4 spsk. jomfruolivenolie
- 1 - 2 spsk. citronsaft
- Smages til med salt og peber

Alle ingredienser blendes og konsistensen justeres evt. med lidt ekstra olivenolie. Pestoen kan du opbevare i rengjorte glas i køleskabet.

Basilikumsalt

- 1 dl vaskede basilikumblade
- 3 spsk. groft salt

Blendes eller hakkes i en foodprocessor. Tilsæt derefter yderligere 3 spsk. groft salt, bland godt rundt med en ske og spred saltet ud til tørring et lunt sted i ca. 24 timer. Opbevares i tætsluttende glas. Tørres du saltet i ovnen, vil det meste af smagen forsvinde.

Citron/lime basilikum

Kendes på de lidt spidsere blade, der dufter dejligt af citron eller lime. Især velegnet til retter, hvori fisk indgår.
± ca. 40 cm

Rødbladet basilikum

Der er knald på duften og smagen af den rødbladede basilikum. Dejlig busket plante, der med sin dekorative farve pynter i enhver grøn salat.
± 30 – 40 cm

Godt med lys, varme og læ

Sådan lykkes du med at dyrke basilikum

Oprindeligt stammer basilikum fra tropiske områder og har været dyrket i tusinder år, hvor dens medicinske evner især har været anvendt i templerne.

Varme og lys

Basilikum kræver både masser af varme og så meget lys, som muligt. Egentlig er det en flerårig plante, men vinterens korte dagslængde hindrer den i at klare sig. Vil du så egne planter, skal du have en temperatur > 22 grader, og frøene skal nærmest kun drysses ud over såjorden.

Småplanter skal vokse ved 20 grader, og du må først tænke på at sætte dem udenfor, når nattetemperaturen ikke kommer under 10 grader.

Vanding

Jo mindre planterne er, jo mere sarte er de. Basilikum kimplanter må ikke vandes ovenfra. Sår du selv, kan det være en fordel at anvende såbakker, der kan vandes nedefra. Overfladen skal holdes til den tørre side. Våd pottejord og regnvejr kan tage livet af selv den stærkeste basilikum, så du skal virkelig sørge for, at overskydende vand hurtigt kan komme væk fra potten. Drømmen om en kæmpe balje med masser af basilikum kan være svær at opfylde, hvis du ikke først har god erfaring med dyrkning af basilikum, så start i det små og øv dig i at læse plantens behov.

Udplantning

Du kan sagtens have flere små frøspirede planter i en lille potte, men når du vil plante potten ind i bunden af dit drivhus, hvor de sagtens kan trives mellem tomatplanterne, så må de ikke plantes for tæt. Sørg for 20 – 30 cm mellem hver potte. Når sommerens lune vejr nærmer sig, kan krukker med basilikum sagtens stå i læ på terrassen.

Høst

Du kan med fordel høste de øverste skud, mens planten endnu er ung. Når topskuddet knibes, vil resten af planten buske sig med nye sideskud. Det er altså forbudt at høste basilikum, som du høster

purløg med et par velmenende klip ved jordoverfladen. Er der tegn på blomstring, skal du fjerne blomsteranlæggene, for ellers risikerer du, at bladproduktionen går i stå. Høst ALDRIG mere end det halve af plantens længde.

TIP

Det kan være meget svært at holde basilikum fra at blomstre, så sørg for at plante flere hold af basilikum ud, så du ikke løber tør midt på sommeren

Knitrende mørkegrønne lædertykke blade, der dækker fra bund til top på kraftige stive stængler er vejen frem, hvis man elsker roser og gerne vil have dem sygdomsfrie. Resultatet er de smukkeste og flotteste roser, man kan forestille sig – og det vil lykkes år efter år.

Få sunde roser

Sådan får du sunde roser

God kvalitet

Plant altid roser i god kvalitet. Haveroserne har været to år undervejs og sælges oftest i pletter, hvor planteskolen har sørget for, at både jord og næring er tilført korrekt. Du skal se efter planter med frisk tilvækst og så selvfølgelig sunde blade. Du bør kun købe roser uden jord (barrodede) hos et havecenter, som du har tillid til.

Plant dybt

Haveroser er okulerede – en form for podning. Roden er "vild" og den forædlede rose er podet på rodhalsen, som er det sted på rosen, der deler top og rod. Netop dette punkt skal du finde og grave minimum 7 cm ned under jordens overflade.

Plantetidspunkt

Alle roser i potte kan plantes året rundt, når blot jorden ikke er frossen.

Vanding

Planter du i varmt og tørt vejr, er rosen 100% afhængig af dig. Du skal tilføre vand til dine nyplantede roser, når nedbøren ikke slår til, og det skal du mindst gøre hele det første år.

Gødning

Brug rosengødning og start med at gøde omkring 1. april og gød nu hver måned frem til 1. august. Overholder du denne gødningsvejledning, vil rødderne hele tiden have de næringsstoffer til rådighed, som hjælper rosen fra at få sygdomme. Fordel gødningen i en diameter på ca. 1 m om hver rosenbusk og lad naturen omsætte produktet, der langsomt frigiver gødningen over de næste uger.

Beskæring og hygiejne

Har du allerede roser i din have, er du bekendt med, at de hvert forår skal klippes tilbage, når den værste nattefrost

er ovre, og inden roserne begynder at springe ud. Afhængigt af, hvilken rosentype (buskrose, klatrrose, bunddækkende rose eller bedrose) du har, vil beskæringen variere lidt.

Fælles for alle roser gælder:

- 1) Alle visne og døde grene fjernes ved basis
- 2) Grene, der vokser på tværs klippes af. Klip også de piberensertynde skud væk
- 3) Længdeskud afkortes til ønsket længde
- 4) Klip altid ca. ½ cm over en udadvendt knop

ALLE plantedele skal væk fra rosenbedet og helst behandles som brændbart affald. Det samme gælder for sidste års nedfaldne blade, hvis de stadig ligger i bedet.

De mest almindelige rosensvampe

Meldug

En hvid belægning, der især generer de yngste blade og ved voldsomt angreb også sætter sig på blomsterknopperne. Meldug ses ofte i meget varmt og tørt vejr. Meldugsvampen hæmmer rosens vækst, men det er kun ved meget kraftige angreb, at det har ødelæggende virkning på rosenbusken.

Rosenstråleplet

Sorte pletter, der ved nærmere eftersyn faktisk stråler. Bladene farves ret hurtigt gule og falder af. Svampen smitter kraftigt, og har du først problemet et sted i haven, vil du kunne risikere, at det breder sig. God hygiejne og afbrænding af tabte blade kan være med til at standse angrebet.

Rosenstråleplet kan være så voldsomt for planten, at dens evne til at afmodne og overvintre svækkes.

Rosenrust

Er en mere sjælden plage, der ses som rustrøde små prikker på bagsiden af bladene. Kun ved kraftige angreb, falder bladene af. Sørg for god hygiejne, så smittetrykkes mindskes.

Kompost er godt

Roser elsker næring, og de kvitterer for en god jord, hvor der er masser af "liv" i form af mikroskopiske svampe. Laver du din egen kompost, er rosenbedet et godt sted at topdresse med et lag på 3 – 5 cm. Kompost kan du også få i dit havecenter. Benytter du dig af din lokale genbrugsstations tilbud om deres stærkt koncentreret kompost, må det lag, som du dækker med, højst være 1½ - 2 cm tykt, for ellers risikerer du, at svide rødderne. Kompost har, udover de biologiske egenskaber, også en fysisk fordel. Jorden i bedet vil være mere porøs og ukrudtstrykkes (hvis komposten er ren) vil helt klart mindskes.

Forebyggende behandlinger

Fra 2016 kan de danske havecentre tilbyde

et banebrydende produkt, som forstærker rosernes modstandskraft over for bl.a. bladsvampe. Produktet hedder GroGreen® Feed & Shine Roser og skal sprøjtes med jævne mellemrum og gerne ugentligt på rosernes grønne blade. Produktet er en specialudviklet mikronæringsgødning, der sammen med den tilførte rosen-gødning sikrer, at bladene er optimalt gødede. Bladgødningen indeholder desuden

nogle planteolier, der ligeledes er med til at forstærke plantens eget immunforsvar. GroGreen® Feed & Shine er helt igennem et naturligt produkt og indeholder ingen form for sprøjtemiddel.

TIPS

Flere og flere har gode erfaringer med at udlægge kompost i forbindelse med forårets beskæring af roser i kombination med den første gødskning omkring 1. april.

TIPS

Er uheldet ude, kan du klippe de angrebne plantedele af og udføre 2 – 3 forebyggende sprøjtninger med et svampemiddel, som dit havecenter vejleder dig i brugen af.

Mariehøns og især deres larver er formidable rovdyr og finder nemt vej til lusene, som de æder.

Her har snyltehvepse lagt deres æg i mavesækken på lusene. Efter få dage klækkes ægget og larven æder sig ud af den parasiterede lus og efterlader en mumificeret lusekrop

Rovtæger stikker lusene og suger livet ud af dem

Når lusene finder vej

Uanset hvor dygtig en gartner man er, vil bladlusene udfordre i større eller mindre grad. Lusene er meget små og gør minimal skade, hvis angrebet er lille. Omvendt vil et massivt angreb, hvor lusene sidder på nakken af hinanden, være så voldsomt for planten, at den vil være mærket. Lusene angriber for at få næring og suger celsaften ud af planten. Lusenes ekskrementer kaldes honningdug og er en klæbrig sød masse, som rigtig mange myrer benytter sig af. Når det klistrede honningdug dækker bladene, får de et skinnende udseende. Desværre vil der hurtigt opstå problemer med svampe, som nemt etablerer sig på det sukkerholdige lag.

Et begyndende angreb

Når roserne danner blomsterknopper, vil den første invasion af lus ofte vise sig. Er der kun få kolonier, kan du med fordel mase lusene, eller skubbe dem af planten med fingrene. Måske er havens naturlige fjender allerede i fuld gang med at rense ud?

Et massivt angreb

Skal ulykken stoppes effektivt, er det kun muligt at ty til de lusemidler, som du kan få råd og vejledning til i dit havecenter.

TIPS

Bland i 1 l vand ½ dl brun sæbe og tilsæt 1 spsk. husholdningssprit. Sprøjt blandingen, så lusene rammes.

Nyt til surbundsbedet

1 Rosmarinlyng, Andromeda

☞ 20 – 25 cm

☞ maj – juni

God bunddækkende stedsegrøn lyng til forgrunden af surbundsbedet eller et stenbed med sur jord.

Mørkegrønne eller grågrønne aflange læderagtige blade, der minder om rosmarin.

2 Havehortensia, Hydrangea mac. 'BloomStar'™

☞ 1 m

☞ juli-oktober

Nyhed i serien af Endless Summer® serien af hortensia, der alle blomstrer på skud, der dannes i indeværende sæson. Det giver blomstringsgaranti, da blomsterknopperne på disse sorter ikke skal overvintres. Bemærkelsesværdige røde

stængler. Blomsterne vil være violette, når de plantes i surbundsbedet.

3 Lærkespore, Corydalis 'Purple Leaf'

☞ 25 cm

☞ april-juli

Fantastisk bunddækkende plante med lysende blå blomster over en lang periode. Rødgrønne dekorative fine blade. Velegnet til afskæring sammen med andre forårsbebudere i små vaser.

4 Magnolie, Magnolia 'Daphne'

☞ 5 m ☞ 3 m

☞ maj

En af de bedste gule sorter af magnolie med god forgrening og blomsterrigdom. Magnolie kan beskæres, hvis den bliver for bred.

5 Hosta 'Purple Heart'

☞ 40 cm

☞ juni-august

Ensfarvede mørkegrønne halvtykke blade på stængler, der er røde. Sund og solid hosta, der hverken vokser for kraftigt eller er for svag. Også god til afskæring.

6 Bloombux – helt ny type plante i surbundsbedet

☞ 70 cm

☞ juni-juli

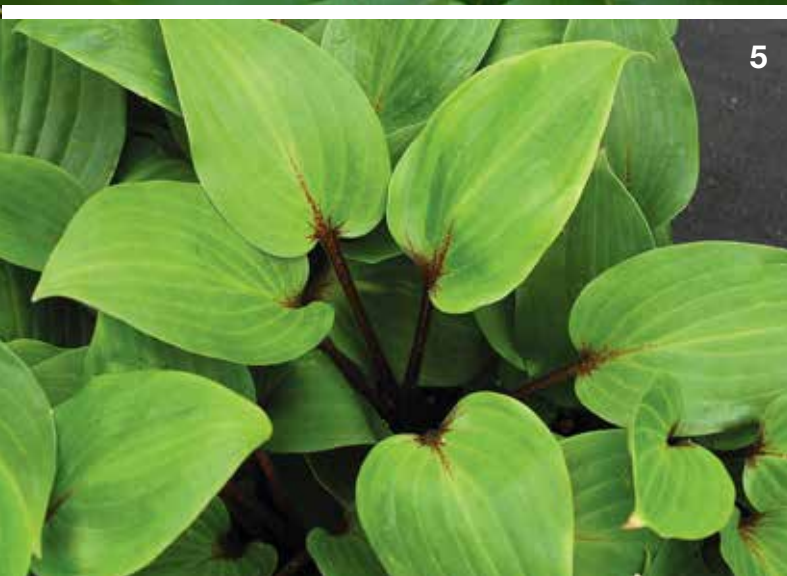
Bloombux er en rododendron, som er opstået af en krydsning mellem de to arter micranthum og hirsutum. Micranthum er en art som stammer fra alperne. Planten er især interessant som alternativ til buksbom, og Bloombux er netop selekteret på forsøgsstationen i Ahrensburg for at kunne det. Bloombux er testet for frosthårdførhed ned til minus 35 grader.

TIP

Lug altid surbundsbedet med hånden – redskaber skader de højtliggende rødder

Undlad at træde jorden sammen – læg trædesten ud i stedet

Vand hver uge i tørre perioder. Vand altid med slange under løvet – udlæg evt. siveslanger

Trivsel i surbundsbedet

Planternes kondition kan med lidt god vilje godt sammenlignes med menneskets. Lever vi med varieret sund kost i kombination med bevægelse og i stressfrie omgivelser, så har vi det bedre. Planterne i surbundsbedet hører blandt havens nemme planter, hvor der ikke skal megen pasning til. Det er dog under forudsætning af, at planternes kondition er i orden.

Jorden

Surbundsjord er defineret som jord, der har en naturlig lav surhedsgrad (pH værdi 4-5). Almindelig havejord har en pH værdi på ca. 7 og derover. Jorden skal have en porøs struktur, så rødderne har gode betingelser for at få ilt. Desuden skal jorden kunne holde på vand, så planterne ikke tørrer ud.

Plantehul bredere end dybt

Når du planter surbundsplanter, skal havejorden i plantehullet udskiftes til surbundsjord i en dybde på 15 – 20 cm under rodklumpen, når du planter større planter. Til de mindre planter i surbundsbedet, kan man nøjes med at udskifte ca. 10 cm under rodklumpen. Udskift i stedet så meget jord, som du magter i bredden, for de fleste

surbundsplanter har et højtliggende rodsystem og breder sig mere, end de vokser i dybden.

Plant aldrig dybere, end planterne tidligere har vokset.

Bjergsideplanter

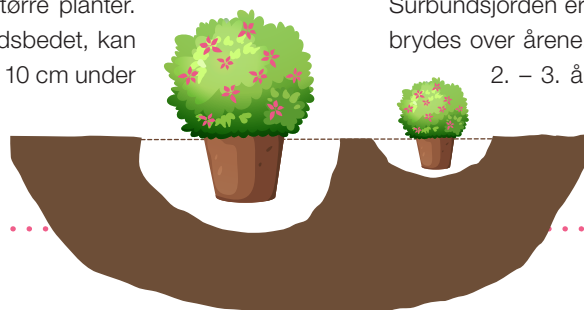
Langt de fleste surbundsplanter har deres oprindelse fra bjergsider, der eksponeres for masser af sol. En del af surbundsplanterne klarer også at stå skyggefuldt, men som udgangspunkt skal du plante solrigt.

Gødning

Et velfungerende surbundsbed skal blot gødes én gang hvert år i tidsrummet fra d. 15. april – 15. maj. Udvider du gødskningen til det dobbelte, skal der gødes i starten af april måned og igen inden d. 15. juni. Anvend specialgødning til rododendron.

Topdressing

Surbundsjorden er et naturligt materiale (spagnum) som nedbrydes over årene. Vedligehold derfor dit surbundsbed hvert 2. – 3. år med et 3 – 5 cm tykt lag frisk rododendronjord. Gør det i forbindelse med første gang, du gøder. Gød, topdres og vand i én og samme proces.

Sommer er havetid. Nu kan forårets anstrengelser endelig nydes i fulde drag, og feriedagene tilbringes med afslapning eller leg med børn og børnebørn. I dette nummer af Haveglæder kan du læse om John, der har dyrket sin kolonihave hele livet, og du kan få opskrifter på nye smoothies, der er kaloriefattige. Er du til grønne blomster, kan du se vores bud på flerårige planter til haven med netop denne blomsterfarve. Rigtig god sommer til alle.

Scan QR koden og få et stort leksikon over planter til din have. I app'en kan du søge oplysninger om buske, træer, roser, stauder, surbundsplanter, frugt og grøntsager. Søg på farver, højde, modningstid og se, hvor du kan anvende planterne. Du kan også læse

artikler om haveemner, du ønsker uddybet eller se video af diverse gøremål i haven. I havesæsonen vil der løbende være tips til, hvilke aktuelle gøremål du skal udføre i haven. App'en viser dig vej til dit nærmeste havecenter, hvor vi glæder os til at se dig.

Besøg www.haveglæder.dk
videoklip · artikler · inspiration

ISBN 87-91659-52-3

9 788791 659522 >